

En bortslösad högkonjunktur

ALIANSEN

Inledning

Trots att ekonomin går bra står Sverige inför flera svåra utmaningar. Efter tre år med Stefan Löfven som statsminister är det dessutom tydligt att regeringens egen politik, tillsammans med avsaknaden av nödvändiga reformer, förvärrar läget. På några områden är det särskilt tydligt:

1. Sverige står allt längre från EU:s lägsta arbetslöshet
2. Regeringen avstår från att spara i ladorna
3. Misslyckade och ineffektiva jobbreformerna

Sammantaget ser vi hur högkonjunktorens möjligheter slösas bort. Det slår i slutändan mot sammanhålningen i Sverige. Jobbklyftan mellan inrikes och utrikes födda, bristande integration och utanförskap tränger undan välfärd och andra viktiga satsningar.

1. Sverige allt längre från EU:s lägsta arbetslöshet

När Socialdemokraternas arbetslöshetsmål lades fast 2013, låg Sverige på tionde plats bland EU:s länder när det gäller arbetslöshet – det som Stefan Löfven beskrev som att Alliansen hade misslyckats med jobben.

Arbetslöshetsmålet – från 10:e till 15 plats

2016 hade Sveriges position sjunkit till trettonde plats. Detta, trots att vi under 2015-2016 haft bland EU:s högsta tillväxttakter. Fram till 2018 väntas Sveriges position sjunka ytterligare, till 15:e plats, enligt EU-kommissionens prognos. Sedan målet sattes har Sverige kommit allt längre ifrån att uppnå målet. 2018 förväntas Sverige, trots att ekonomin sägs vara "i ett helt nytt läge", att miljarder kronor lagts på nya arbetsmarknadsåtgärder och vi har starkare tillväxt än i de flesta övriga länder, vara lägre än den position som Sverige hade när Alliansen tog över 2006. Enligt IMF sjunker Sverige ytterligare en position till 2020¹.

¹ Källa: Riksdagens utredningstjänst, dnr: 2017:966

Figur 1: Sveriges relativa position inom EU vad gäller arbetslöshet

	2006	2013	2014	2015	2016	2017	2018						
1 Denmark	3,9	Germany	5,2	Germany	5	Germany	4,6	Czech Rep	4	Czech Rep	3,5	Czech Rep	3,5
2 Ireland	4,5	Austria	5,4	Austria	5,6	Czech Rep	5,1	Germany	4,1	Germany	4	Germany	3,9
3 Cyprus	4,6	Luxembou	5,9	Malta	5,8	United Kin	5,3	Malta	4,7	Hungary	4,1	Hungary	3,9
4 Luxembou	4,6	Malta	6,4	Luxembou	6	Malta	5,4	United Kin	4,8	Malta	4,9	Netherland	4,4
5 Netherland	5	Czech Rep	7	Czech Rep	6,1	Austria	5,7	Hungary	5,1	Netherland	4,9	Poland	4,4
6 Austria	5,3	Denmark	7	United Kin	6,1	Denmark	6,2	Romania	5,9	United Kin	5	Malta	4,9
7 United Kin	5,4	Romania	7,1	Denmark	6,6	Estonia	6,2	Netherland	6	Poland	5,2	Romania	5,3
8 Lithuania	5,8	Netherland	7,3	Romania	6,8	Luxembou	6,5	Austria	6	Romania	5,4	United Kin	5,4
9 Estonia	5,9	United Kin	7,6	Estonia	7,4	Hungary	6,8	Denmark	6,2	Denmark	5,8	Denmark	5,7
10 Slovenia	6	Sweden	8	Netherland	7,4	Romania	6,8	Poland	6,2	Austria	5,9	Ireland	5,9
11 Italy	6,8	Finland	8,2	Hungary	7,7	Netherland	6,9	Luxembou	6,3	Luxembou	6,1	Austria	5,9
12 Malta	6,8	Belgium	8,4	Sweden	7,9	Sweden	7,4	Estonia	6,8	Ireland	6,4	Luxembou	6
13 Latvia	7	Estonia	8,6	Belgium	8,5	Poland	7,5	Sweden	6,9	Sweden	6,6	Slovenia	6,3
14 Sweden	7,1	Slovenia	10,1	Finland	8,7	Belgium	8,5	Bulgaria	7,6	Bulgaria	7	Bulgaria	6,4
15 Czech Rep	7,1	Hungary	10,2	Poland	9	Slovenia	9	Belgium	7,8	Slovenia	7,2	Sweden	6,6
16 Romania	7,2	France	10,3	Slovenia	9,7	Lithuania	9,1	Ireland	7,9	Belgium	7,6	Lithuania	7,2
17 Hungary	7,5	Poland	10,3	France	10,3	Bulgaria	9,2	Lithuania	7,9	Lithuania	7,6	Belgium	7,4
18 Finland	7,7	Lithuania	11,8	Lithuania	10,7	Ireland	9,4	Slovenia	8	Estonia	7,7	Slovakia	7,6
19 Belgium	8,3	Latvia	11,9	Latvia	10,8	Finland	9,4	Finland	8,8	Slovakia	8,6	Finland	8,2
20 Spain	8,5	Italy	12,1	Ireland	11,3	Latvia	9,9	Latvia	9,6	Finland	8,6	Estonia	8,6
21 France	8,8	Bulgaria	13	Bulgaria	11,4	France	10,4	Slovakia	9,6	Latvia	9,2	Latvia	8,7
22 Portugal	8,9	Ireland	13,1	Italy	12,7	Slovakia	11,5	France	10,1	France	9,9	Portugal	9,2
23 Bulgaria	9	Slovakia	14,2	Slovakia	13,2	Italy	11,9	Portugal	11,2	Portugal	9,9	France	9,6
24 Greece	9	Cyprus	15,9	Portugal	14,1	Portugal	12,6	Italy	11,7	Italy	11,5	Croatia	9,7
25 Germany	10,1	Portugal	16,4	Cyprus	16,1	Cyprus	15	Cyprus	13,1	Croatia	11,6	Cyprus	10,6
26 Croatia	11,6	Croatia	17,4	Croatia	17,2	Croatia	16,1	Croatia	13,3	Cyprus	11,7	Italy	11,3
27 Slovakia	13,5	Spain	26,1	Spain	24,5	Spain	22,1	Spain	19,6	Spain	17,6	Spain	15,9
28 Poland	13,9	Greece	27,5	Greece	26,5	Greece	24,9	Greece	23,6	Greece	22,8	Greece	21,6

Källa: Riksdagens utredningstjänst, 2017:966

Inte heller Löfvéns delmål om 6 procent arbetslöshet 2018 kommer realistiskt sett att nås. Ingen av de 12 prognosmakare som Konjunkturinstitutet sammanställer, KI, Handelns utredningsinstitut, Ekonomistyrningsverket, Danske Bank, Arbetsförmedlingen, OECD, EU, Sveriges kommuner och landsting, SEB, Riksbanken, Unionen eller LO tror att Sverige når 6 procents arbetslöshet 2018.

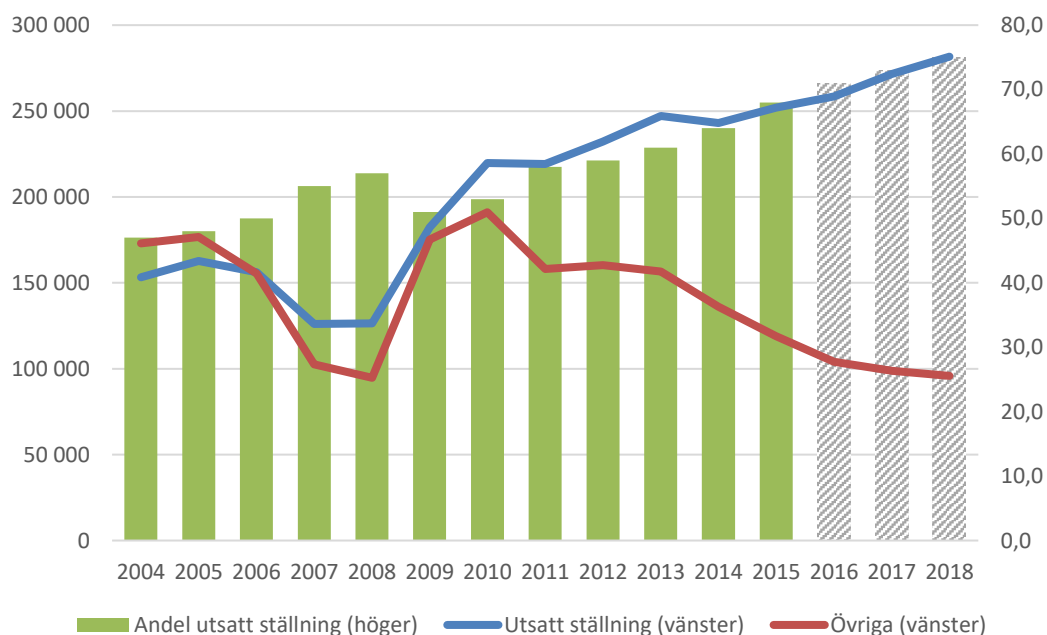
Otillräcklig jobbtillväxt

Sedan återhämtningen från finanskrisen inleddes har över en halv miljon jobb skapats. Huvuddelen av dessa skapades under alliansregeringen, men utvecklingen har fortsatt också under 2015 till 2017. Ökningen är dock långsammare än under den förra högkonjunkturen och enligt prognoserna avtar nu ökningstakten. Även om Sveriges BNP-tillväxt enligt EU-kommissionen varit högre än i andra liknande länder har sysselsättningsutvecklingen varit medelmåttig. Sysselsättningsutvecklingen sticker inte ut i jämförelse med andra länder som Danmark, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien. Sammanfattningsvis växer alltså jobben inte snabbare än i andra jämförbara länder eller jämfört med den förra högkonjunkturen.

De nya jobben har inte heller gynnat de som har svårt att få ett jobb. Antalet långtidsarbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen längre än 12 månader) är på den högsta nivån sedan 2006 och dessutom stigande. Andelen långtidsarbetslösa är, efter snart tre år med hög tillväxt, högre än när regeringen kom till makten 2014.

En orsak till den jämförelsevis svaga utvecklingen i Sverige är att strukturella obalanser på både arbetsmarknaden och bostadsmarknaden håller nyanlända och andra utsatta grupper utanför arbetsmarknaden mer permanent. En stor och ökande andel av de arbetslösa utgörs av särskilt utsatta grupper: utomeuropeiskt födda, personer med högst förgymnasial utbildning, äldre och funktionsnedsatta. Dessa grupper har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden på grund av höga trösklar orsakade av låg flexibilitet på arbetsmarknaden, växande kompetenskrav och få jobb med lägre kvalifikationskrav samt dålig tillgång på bostäder. Ett tydligt tecken på de nuvarande obalanserna är att matchningen mellan lediga jobb och arbetslösa försämras. Allt fler arbetslösa står allt längre från arbetsmarknaden och arbetsgivarnas behov. Nettoökningen av antalet personer i utsatta grupper inskrivna hos Arbetsförmedlingen sedan finanskrisen beror till stor del på att fler utomeuropeiskt födda tillkommit. Med ett stort antal nyanlända som behöver ta sig in på arbetsmarknaden riskerar dessa strukturella obalanser att förstärkas ytterligare. Enligt SCB har bara hälften av de nyanlända ett arbete efter nio år i Sverige. Endast 35 procent av gruppen utomeuropeiskt födda har en heltidsanställning, enligt Arbetsmarknadspolitiska rådet.

Figur 2: Arbetslösa inskrivna hos Arbetsförmedlingen, utsatta grupper, och övriga. Antal och andel i procent.

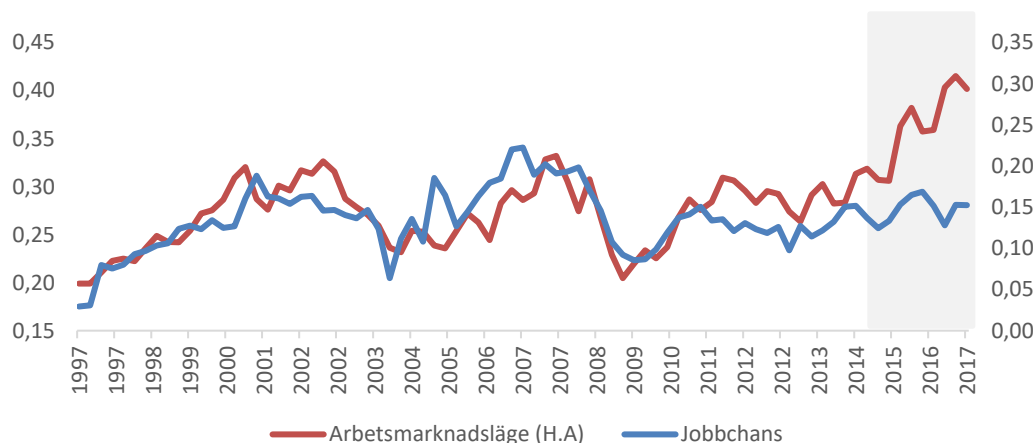
Källa: Arbetsförmedlingen

Bristande matchning

Trots en unik situation med hög tillväxt, minusräntor och expansiv finanspolitik i intensiv högkonjunktur växer alltså jobben inte snabbare än i andra jämförbara länder, jämfört med den förra mandatperioden eller jämfört med den förra högkonjunkturen. Arbetslösheten är fortfarande högre än i de flesta jämförbara länder. Vissa prognosmakare bedömer också att toppen på högkonjunkturen nu kan vara nådd. Regeringen riskerar därmed att slösa bort de möjligheter en högkonjunktur innebär.

En indikation på att jobben inte växer fram i tillräcklig takt är att matchningen fungerar allt sämre. Det tar allt längre tid att tillsätta de lediga jobben, trots att arbetslösheten är hög. Läget på arbetsmarknaden kan mätas som hur många lediga jobb det finns per arbetslös. Mätt på detta sätt har arbetsmarknadsläget inte varit så gynnsamt sedan före 1990-talskrisen. Tidigare har många jobb i förhållande till antalet arbetslösa inneburit att möjligheten att få ett jobb, jobbchansen, har ökat. Sedan 2015 bryts det sambandet. Jobbchanserna har inte ökat trots att antalet lediga jobb är rekordstort. Stimulanserna från tillväxten i omvärlden, minusräntor och ökade offentliga utgifter leder till att behovet av arbetskraft ökar, men det har alltså inte ökat chanserna att få jobb. Sverige drar således inte fullt ut nytta av högkonjunkturen. De som förlorar på detta är de som normalt brukar dra nytta av högkonjunkturen, de som står långt från arbetsmarknaden. Deras enda chans är att få ett jobb i en högkonjunktur. Nu blir dessa grupper allt större. Arbetsförmedlingen bedömer att 78 procent av de inskrivna arbetslösa kommer att tillhöra grupper som anses ha särskilt svårt att få ett arbete under nästa år. Samtidigt ökar också långtidsarbetslösheten.

Figur 3: Arbetsmarknadsläge (antal lediga jobb per arbetslös) och jobbchanser¹

1. Jobbchansen beräknas som andelen personer som lämnat arbetslöshet eller program för arbete utan stöd av antalet inskrivna föregående månad.

Källa: Konjunkturinstitutet

Värt att notera är att den stora grupp asylsökande som kom under hösten 2015 inte är huvudorsaken till detta, då de inte i någon större utsträckning har börjat synas i statistiken förrän de senaste kvartalen. Deras arbetslöshet underskattas troligen fortfarande också i statistiken enligt SCB.

Den försämrade matchningen har identifierats av flera expertorgan. Arbetsförmedlingen skriver i sin senaste prognos att matchningsläget kommer att bli besvärligt på både kort och lång sikt och att matchningen blir den stora utmaningen framöver. Bristen på arbetskraft blir enligt Arbetsförmedlingen alltmer utbredd. Konjunkturinstitutet anser också att matchningen har försämrats och att en viktig anledning till detta är att inrikes födda har en arbetslöshet på runt 4 procent och utrikes födda har en arbetslöshet på 16 procent. En relativt stor andel av de som nu är arbetslösa bedöms ha dåliga förutsättningar att få ett jobb.

För Stefan Löfven, som utlovat 80 000 fler jobb genom förbättrad matchning, är detta ett stort misslyckande. Förbättrad matchning var en viktig del i det som han och Socialdemokraterna lovade väljarna 2014. Arbetsförmedlingen skulle fokusera på sitt kärnuppdrag, att matcha lediga jobb och arbetslösa. I stället ser vi att Arbetsförmedlingen fortsatt har allvarliga problem och att matchningen fortsätter att försämrats.

Avsaknad av integrationsreformer

Att matchningen försämrats och Sverige inte kan dra tillräcklig nytta av högkonjunkturen beror på regeringens oförmåga att göra rätt saker. På Socialdemokraternas kongress 2013 bestämdes dels målet om EU:s lägsta arbetslöshet, dels att partiet inte skulle prioritera integrationspolitik. Det fanns inte heller med någon nämnvärd sådan i partiets valmanifest 2014 och inga jobbåtgärder riktade mot nyanlända eller utrikes födda.

I stället var fokus på unga och långtidsarbetslösa, trots att det var känt att ungdomsarbetslösheten inte var ett så stort problem som statistiken antydde. Dels utgjordes (och utgörs fortfarande) hälften av de arbetslösa unga av studenter som söker jobb, dels får den absoluta majoriteten av arbetslösa unga arbete inom en relativt kort tid.

Resurserna, både ekonomiska och personella, riktades därmed till grupper där problemen var mindre, eller där de inte gjorde någon skillnad. När dessa åtgärder inte visat sig ge resultat, på grund av oskicklighet eller för att de är felriktade, har regeringen inte svarat med omprövning utan i stället med att satsa ännu mer av skattebetalarnas pengar på problem som inte av någon identifieras som Sveriges stora utmaningar. Detta miljardmisslyckande är både kostsamt för skattebetalarna och gör att arbetsmarknadspolitiken inte fokuserar på Sveriges verkliga samhällsproblem.

2. Regeringen avstår från att spara i ladorna

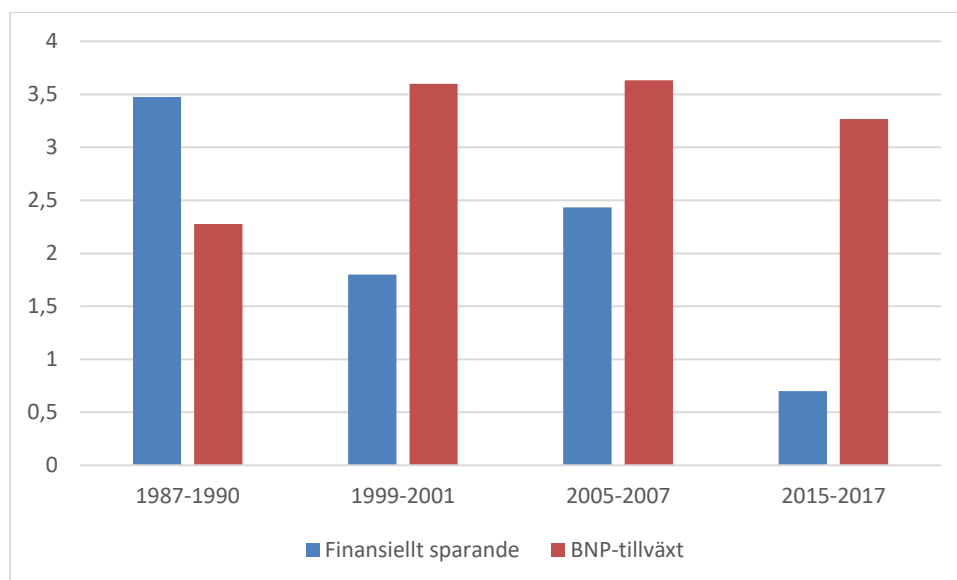
Utöver att en högkonjunktur normalt är enda tillfället då de som står långt från arbetsmarknaden har en möjlighet att få ett jobb, är det också ett tillfälle för ett land att bygga upp överskott och säkerhetsmarginaler i sina offentliga finanser. "The time for austerity is the boom, not the bust" enligt nationalekonomen John Maynard Keynes. För att kunna bedriva en aktiv konjunkturpolitik för att värna jobb och stabilitet i en lågkonjunktur behövs betydande överskott i högkonjunktur. Sverige har en låg statsskuld, men även med en låg statsskuld är det viktigt med överskott. Blir underskotten tillräckligt stora i en lågkonjunktur kommer förtroendet för statsfinanserna vid någon tidpunkt att ifrågasättas. Om ett land, likt Sverige inför finanskrisen, har stora överskott finns det ett större utrymme att stimulera ekonomin utan att underskotten blir så stora att ett land tvingas till åtstramningar mitt under en lågkonjunktur. Det är en av anledningarna till att Sverige klarade finanskrisen så väl. Offentliga finanser föll med lika mycket som i övriga

jämförbara EU-länder, men eftersom överskotten var större nådde aldrig Sverige, till skillnad från ett flertal andra EU-länder, nivåer då åtstramningspolitik blev nödvändig.

Starka offentliga finanser kommer troligen att vara ännu viktigare i nästa kris, av minst tre skäl: erfarenheten från finanskrisen och eurokrisen tyder på att aktiv finanspolitik har större effekt än vad man tidigare har trott, räntorna kommer troligen att vara nära noll när nästa nedgång kommer, varför penningpolitiken inte kommer att kunna vara lika aktiv som tidigare, de flesta stora ekonomier har till följd av finanskrisen större statsskulder än tidigare och kan inte förväntas stimulera tillväxten i världsekonomin.

Därför är det oroväckande att regeringen försitter chanserna att nå överskott av någon betydelse och inför budgetpropositionen i stället talar om "skördetid" för alla möjliga områden. En jämförelse med de senaste högkonjunkturerna visar att tillväxten i genomsnitt är lika god denna gång, men att överskotten är avsevärt mindre än tidigare.

Figur 4: Överskott i 4 högkonjunkturer, procent av BNP

Källa: Konjunkturinstitutet

Ansvarslös ekonomisk politik

Regeringens svaghet och oförmåga till ansvarsfull ekonomisk politik leder till att möjligheten att möta nästa kris är sämre. De senaste två högkonjunkturerna har följts av nedgångar där offentliga finanser försvagats med i genomsnitt 4,3 procent. Skulle det scenariot upprepa sig skulle underskotten närma sig 4 procent, under gränsen för EU:s stabilitetspakt och den lägsta nivån sedan 1990-talskrisen.

För ett parti som Socialdemokraterna som säger sig vilja bedriva en aktiv stabiliseringspolitik och hålla krutet torrt för att stimulera efterfrågan och värna sysselsättningen i välfärden är det en förvånande inriktning. Att göra just detta är bara möjligt om offentliga finanser är starka och uthålliga och förtroendet för Sveriges betalningsförmåga är högt. Stimulans och "skördetid" oavsett konjunktur är dock i linje med

den modell LO vill se, med ett tillfälligt underskottsmål och finanspolitiska stimulanser på 1,5-3 procent av BNP. Det förefaller alltså som att regeringen har glömt erfarenheterna från 1990-talskrisen och har låtit sig styras av LO i denna fråga.

3. Misslyckade jobbreformer

Trots högkonjunktur står allt fler allt längre från arbetsmarknaden. Regeringens två flaggskepp: traineejobb och extratjänster, har kapsejsat trots att man redan satsat miljardbelopp på att försöka genomföra reformerna och ständigt gjort villkoren mer gynnsamma. Tusentals långtidsarbetslösa har samtidigt lämnats i passivitet. Regeringen svar på misslyckandet har varit att fortsätta skruva på feltänkta traineejobb, som nu också dömts ut av ministern och fördyra redan fullt ut subventionerade extratjänster. Kostnaderna för att dölja regeringens jobbmisslyckande blir allt högre. Både för skattebetalarna och för de långtidsarbetslösa som inte får något stöd att komma tillbaka just när chanserna att göra detta är större än någonsin, när antalet lediga jobb per arbetslös är högre än på många år.

Pengar i sjön som kunde gått till välfärden

Som beskrivs i mer detalj nedan har regeringens arbetsmarknadspolitik misslyckats. Trots detta har stora resurser satsats under flera års tid. Sammanlagt har mer än 1,6 miljarder kronor satsats för att förvalta åtgärderna hos Arbetsförmedlingen, Delegationen för unga och nyanlända till arbete och i kommuner och landsting. Detta innefattar inte de stora bidrag som man lovar arbetsgivare, utan endast byråkrati och administration. Vare sig kommuner eller arbetsgivare har dock varit intresserade, och volymerna i programmen är efter tre år fortfarande mycket begränsade. Om regeringen avstått från att lansera stora ineffektiva jobbprogram eller tänkt om när åtgärderna misslyckats, hade pengarna kunnat läggas på välfärden. I snitt skulle de resurser som satsats ha räckt till nära 1 000 fler sjuksköterskor² varje år under mandatperioden.

Figur 5: Tabell över regeringens förvaltningskostnader för extratjänster och traineejobb

Miljoner kronor	2015	2016	2017	2018	2015-2018
Förvaltningsanslag	210	260	240	140	850
Extrasubvention till kommunerna				500	500
Delegationen för unga och nyanlända till arbete	83	98	63	38	280
Summa	293	358	303	678	1630

Källa: Arbetsförmedlingen, Budgetpropositionen för 2016 och 2017, Delegationen för unga och nyanlända till arbete

² Baserat på en ingångslön på 25 500 kr per månad. Källa: Vårdförbundet

Traineejobben

I valrörelsen 2014 var Socialdemokraternas löfte om 32 000 traineejobb till unga ett av deras "främsta och viktigaste" vallöften. För att understryka detta ingick också traineejobben i ett av de allra första regeringsbesluten som togs. Sedan införandet har det landat på 473 traineejobb av de utlovade 32 000. Att antalet traineejobb inte har ökat mer är egentligen inte förvånande. För att verktygen ska fungera på ett effektivt sätt är det viktigt att rätt individ få ta del av rätt insatser. Att unga människor som just avslutat sin gymnasieutbildning och som har goda jobbmöjligheter ska lösa arbetsmarknadens matchningsproblem, genom att på skattebetalarnas bekostnad läsa ytterligare en gymnasieutbildning, är orimligt. Även om målgruppen numera är breddad så har antalet traineejobb inte ökat. Redan innan införandet var insatsen alltså ett katastrofalt feltänk, något som nu även Ylva Johansson konstaterade den 5 juni i år:

"Man kan ifrågasätta om de är rätt utformade, traineejobben. Så som de var tänkta, för arbetslösa ungdomar, är det alldeles uppenbart att där behövs de inte, för ungdomarna har fått andra jobb."

Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson, 2017

Samtidigt har ungdomsarbetslösheten vänt spikrakt nedåt i takt med att konjunkturen blivit allt starkare. Ett samband och förväntat utfall som borde vara väl känt även för regeringen. Men det finns inga planer på att skrota den felriktade insatsen. Och även om det endast finns 473 traineejobb har regeringen redan spenderat hundratals miljoner kronor bara på att försöka genomföra reformen. Arbetsförmedlingens har fått hundratals miljoner kronor extra för "att skapa förutsättningar för genomförandet" och en delegation har tillsatts för att få fler i traineejobb genom "att främja en konstruktiv och flexibel samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommuner för att minska ungdomsarbetslösheten." Delegationen har också delat ut mer än 150 miljoner kronor i statsbidrag till kommunerna för att öka samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen för att få fart på traineejobben. Under 2017 ska ytterligare 25 miljoner kronor delas ut, eftersom det är "delegationens uppfattning att de statsbidrag som lämnats för att utarbeta överenskommelser fungerat väl som incitament". Att de inte har lett till fler traineejobb är uppenbarligen inget skäl till att stoppa pengaflödet.

Extratjänsterna

I valrörelsen lyftes extratjänster fram av Socialdemokraterna som det viktigaste verktyget för att minska långtidsarbetslösheten och framför allt: för att avveckla, och ersätta, Fas 3. I valrörelsen talades det till att början om uppemot 31 000 tjänster, något som sedan skalades ned till 20 000. I dag finns det 3 713 extratjänster. Detta trots att regeringen numera subventionerar tjänsten fullt ut. I kombination med att extratjänsten också ger arbetsgivaren rätt till ett handledarstöd är subventionsgraden i verkligheten långt över 100 procent. Trots att extratjänsterna som skulle ersätta Fas 3 har misslyckats har avvecklingen fortsatt (i dag kvarstår 6 400 personer i Fas 3) och av de över 30 000 människor som har fått lämna Fas 3 har många fått lämna till ingenting. I dag står 17 000 av de som varit arbetslösa längre än 14 månader helt utan någon som helst insats från Arbetsförmedlingen. Och av de insatser som ges innebär många insatser endast ett par timmars aktivitet per månad. Det visar att många från sysselsättningsfasen har förpassats ut i passivitet. Det är mycket olyckligt eftersom det handlar om en utsatt grupp där många

nu lämnas hemma utan ett sammanhang och som riskerar att hamna ännu längre från arbetsmarknaden. Detta är en återgång till den politik som tidigare bedrevs av Socialdemokraterna där man gömde och glömde människor. Trots att Magdalena Andersson försäkrat att så inte skulle bli fallet.:

"Där är vi väldigt tydliga, vi kommer inte att lämna någon människa utanför. Det är en självklarhet för en socialdemokratisk regering."

Finansminister Magdalena Andersson, 2012

Regeringens lösning på det låga intresset för extratjänsterna och bristen på åtgärder för de långtidsarbetslösa är inte att tänka om och reformera systemet, utan att slösa ännu mer av skattebetalarnas pengar.

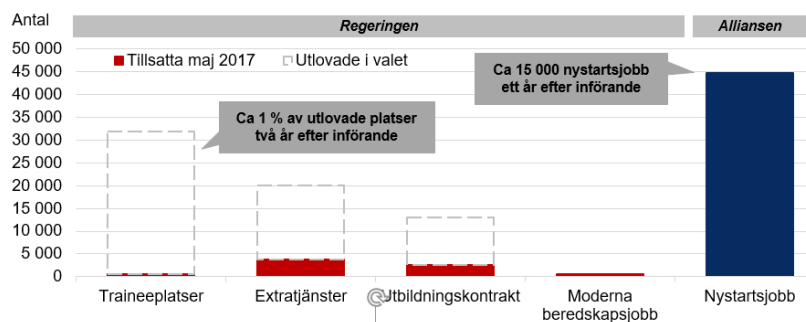
425 miljoner kronor kommer att skickas i extra bidrag till de kommuner som inrättar extratjänster. Så förutom att staten betalar hela lönen – 19 100 kronor – plus arbetsgivaravgifter ska kommunerna få drygt 70 000 kronor per inrättad extratjänst. För extratjänster inom kommunen ger det en subventionsgrad på 134 procent.

Det råder ingen tvekan om att sysselsättningsåtgärder för långtidsarbetslösa kan behövas. Inte enbart för att det ger ett socialt sammanhang, men också eftersom det faktiskt gör att människors möjlighet att få ett jobb ökar. Det förhindrar också att människor kan ha bidrag och samtidigt jobba svart. Att skapa dyra sysselsättningsplatser med höga ersättningar som inte efterfrågas är dock inte rätt väg att gå. Vi behöver reformer för riktiga jobb i stället för påhittade extratjänster.

Moderna beredskapsjobb

Nu har regeringen sjösatt ännu en reform; de så kallade moderna beredskapsjobben. De moderna beredskapsjobben bygger på den inte helt moderna idén att de myndigheter som lyder under regeringen beordras att anställa. Motviljan är dock stor också ute bland myndigheterna. Det illustreras av att två av tre av de som fått ett modernt beredskapsjobb, 287 av 425 i maj, har fått det hos den myndighet som ska se till att jobben blir av, Arbetsförmedlingen. Cirkeln är därmed sluten. Myndigheten som fått hundratals miljoner för att förmå andra att anställa unga som ändå hade fått jobb, och misslyckats, använder i stället resurser för att anställa arbetslösa personer själva. På så sätt kan regeringen hålla skenet av att göra något åt arbetslösheten upppe ända fram till valet.

Figur 6: Utlovade och tillsatta platser i regeringens arbetsmarknadsprogram

Källa: Arbetsförmedlingen maj 2017, Socialdemokraternas valdokument

4. En annan väg är möjlig

Med utgångspunkt i de betydande reformbehov som finns ser Alliansen ett antal ekonomisk-politiska reformområden som särskilt viktiga framöver.

Det nya överskottsmålet ska respekteras och de offentliga finanserna ska tillbaka till överskott. Det är nödvändigt för att Sverige ska ha det stabiliseringspolitiska utrymme som krävs nästa gång krisen slår till.

När en allt större andel av de arbetslösa står långt från arbetsmarknaden och ofta har svag utbildningsbakgrund och låg produktivitet krävs nya reformer.

Anställningskostnaderna måste sänkas för att öka efterfrågan på arbetskraft med lägre kvalifikationer. Nya och mer ändamålsenliga anställningsformer krävs för de grupper som står allra längst från arbetsmarknaden. RUT-avdraget bör utvecklas så att efterfrågan på enklare tjänster kan öka ytterligare. Möjligheterna till vuxenutbildning bör samtidigt förbättras. Som Alliansen enats om bör Arbetsförmedlingen läggas ned i sin nuvarande form. Det är nödvändigt för att kunna fördela myndighetens resurser på ett mer effektivt och ändamålsenligt sätt. De som står allra längst ifrån arbetsmarknaden får i dag inte det stöd de behöver. Därför måste myndighetens fokus och utformning läggas om. Samtidigt bör andra mer framgångsrika matchningsaktörer ta vid för att matchningen mellan arbetssökande och arbetsgivare ska blir mer effektiv.

Det är fortsatt viktigt att det lönar sig att arbeta vid låga inkomster i Sverige. När de samlade bidragen för en trebarnsfamilj där föräldrarna inte arbetar riskerar att minska om en förälder får ett jobb är drivkrafterna för arbete fortfarande för svaga. Situationen för utrikes födda kvinnor är särskilt oroande – i åldern 20 till 64 år är arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden 12 respektive hela 19 procentenheter lägre än för inrikes födda kvinnor. Alliansen vill se starka drivkrafter att arbeta med låg skatt på arbetsinkomster och strama bidragsnivåer som främjar arbetslinjen och ett mer jämställt arbetsliv.

I takt med att utanförskapet ändrat karaktär befinner sig en allt större andel av de arbetslösa i andra bidragssystem än a-kassan. Ett viktigt steg i att stärka arbetslinjen är därför att reformera systemet för ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd). Det är viktigt med tydliga krav på aktivitet och motprestation för att få bidrag. Ett grundläggande krav på den som uppbär ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet är att man är aktivt arbetssökande och står till arbetsmarknadens förfogande.

För att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt och jobbskapande behöver drivkrafterna för utbildning och entreprenörskap hela tiden förbättras. Tyvärr går utvecklingen åt fel håll – den statliga inkomstskatten omfattar allt fler och företagsskatterna har höjts. Uttaget av statlig inkomstskatt bör bli lägre än i dag och företagsskatterna bör värna drivkrafterna för entreprenörskap. Högre marginalskatter och högre skatter på fåmansbolag bör motverkas. Samtidigt bör kraven på aktiekapital sänkas, samtidigt som mer offentligt riskkapital riktas om mot tidiga faser, för att minska trösklarna för att starta företag.